

A csehszlovákiai magyarok nacionalizmusa – ahogy a Szabad Európa Rádióban látták*

BARNABÁS VAJDA

ON THE NATIONALISM OF THE HUNGARIANS LIVING IN CZECHOSLOVAKIA
– AS IT WAS SEEN AT RADIO FREE EUROPE (RFE).

323(437)“1968”

7.096

323.15(=511.141)(437.6)“1968”

172.15

1968. Radio of Free Europe. Hungarians Living in Czechoslovakia. Foreign Policy of the USA. Analyses of the News. Nationalism.

Ha azt kívánjuk rekonstruálni, hogy a Szabad Európa Rádió (Radio Free Europe, a továbbiakban: SZER) 1968-as hírei és analitikus háttéranyagai milyen képet sugároztak a csehszlovákiai magyarokról, alapvetően két kérdést kell föltennünk: Kiterjedt-e a SZER figyelme a csehszlovákiai magyarokra, s ha igen, mire helyeződött velük kapcsolatban a hangsúly az 1968-as események kapcsán?¹

Más kutatókhoz csatlakozva egyetérték azzal, hogy a SZER nem pusztán egyike volt a korabeli hírforrásoknak, hanem úgy lehet rá tekinteni, mint az Egyesült Államok külpolitikájának egyik jelentős, a kelet-közép-európai térségben valószínűleg a legjelentősebb propagandaeszköze. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a SZER híreit és műsorait az USA külpolitikájának lényeges tényezői, főleg a külügyminisztérium és a CIA irányították, de legalábbis alakították nem kis tudatossággal. Az lehet vita tárgya, hogy mennyire tekinthetők megbízhatónak vagy elfogulatlannak a SZER hírei és elemzései; azt azonban, hogy az adót működésének első évtizedeiben a CIA pénzelte és részben irányította is, nem érdemes kétségbe vonni. Ahogy Csillag András írja: a Szabad Európa és a Radio Liberty kétséget kizáróan „az anti-kommunista propaganda fő eszközének számított”.²

Minden elfogultsága ellenére a SZER hírei alapvetően a források sokszínűségén alapultak, és igen alapos információgyűjtés- és elemzés eredményeként kerültek az éterbe. A SZER hidegháborús szerepére irányuló kutatások alapján számomra nem kétséges, hogy a SZER-nek mint a hidegháború speciális sajtóorgánumának a korabeli források és dokumentumok legszélesebb skálája állt rendelkezésére. Az itt felhasznált hírek mind forrásuk, mind hírértékük révén kivételes minőségűnek tekinthetők, hiszen felölelték a mindenkori elnök környezetéből származó hírektől kezdve a kelet-közép-európai ügyekkel behatóbban foglalkozó szakértők és az összes saj-

*A 2008. november 21-én Somorján a Fórum Kisebbségkutató Intézet által szervezett A nemzetiségi kérdés helye a prágai tavasz folyamatában című konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

tóorgánumnak felkínált célzatos deklarációkon át a csak kevesek által ismert, stratégiai célokat leíró bizalmas dokumentumokig mindent.

A SZER müncheni, pontosabban holzkircheni és schleissheimi hírbeszerezési és -elemzési tevékenységének szíve-lelke a News and Information Service részleg (NIS Division) volt, amelynek négy osztály dolgozott a „keze” alá: a Monitoring, a helyi irodák (Field Offices), a központi hírszerkesztőség (Central Newsroom), valamint a Kutatási és Értékelési Osztály (Research and Evaluation Section, a továbbiakban: RES). A nagyon mély merítésből származó és igen változatos módszerekkel gyűjtött híreket és információkat a SZER illetékes és arra szakosodott részlegei – főleg a RES – igen szofisztikált rendszerben, akták (files, ill. items) formájában tárolta. Konkrétan Csehszlovákiát illetően a SZER-ben 1968 körül 48 ezer aktát tartottak nyilván csehszlovákiai illetőségű emberekről, valamint 26 ezret különféle gyárákról, szövetkezetekről, bányákról stb.³ Mindezek fényében úgy ítélem meg, hogy periodicitásának, soknyelvűségének és sokszempontúságának köszönhetően a SZER Budapesten maradt levéltári hagyatékát igen releváns, de az egyoldalú korabeli kommunista sajtónál mindenképpen relevánsabb történeti forrásnak tekinthetjük.

A tanulmány elején megjelölt két fő kérdést ezek után a következőképpen érdemes specifikálni: Volt-e bármiféle helyük vagy szerepük a csehszlovákiai magyaroknak az USA 1968-as külpolitikai irányában, és ha volt, akkor azt hogyan tükrözték a SZER belső hírei, elemzései?

Nem igényel külön bizonyítást, hogy 1967–1968 táján a csehszlovák kommunizmus egyéni irányai, reformjainak merészsége és nyugati megfigyelők számára is meglepő fordulatai nagy figyelmet keltettek nemcsak az európai, de az egész világ-sajtóban. 1968 első hónapjaiban efféle címeket találunk a SZER csehszlovák sajtószemléiben: *Political prisoners* [Politikai foglyok]; *Political arrests* [Politikai letartóztatások]; *Roundup of writers* [Írók felgöngyölítése]; *Loebl: How I confessed* [Hogyan tettem vallomást]; *Espionage* [Kémkedés]; *Amnesty* [Közkegyelem]; *Purge Trials in 1950's* [Konceptiós perek az ötvenes években]; *Soviet involvement in Slánsky's Trial* [Szovjet részvétel a Slánsky-perben]; *Club 231; Body of Masaryk may be exhumed* [Tervezik Jan Masaryk holttestének kihantolását]; *Rehabilitation Bill* [Rehabilitációs törvény]; *The Masaryk Mystery* [A Jan Masaryk-rejtély]; *First Signs of Desintegration of Svazarm* [A Svazarm bomlásának első jelei].⁴

A csehszlovákiai magyar vonatkozású hírek és elemzések tekintetében elsősorban azokat érdemes megvizsgálni, amelyeket a SZER-ben teljes terjedelmükben angolra fordítottak, avagy máshogyan kifejezve: azokat fontosnak ítélve a multinemzeti szerkesztőség mindegyike számára hozzáférhetővé tettek angolul. A következő válogatás a SZER 1967. november–1968. május közti kiemelt híreiből származik:

- Balasz, B(éla): *Situation report on Hungarian literature in Slovakia* [Balázs Béla: Jelentés a szlovákiai magyar irodalomról];
- A Magyar Hírek népszámlálási adatai „A szomszédság magyarjai”-ról;
- Szabó, R(ezső): *With renewed hopes* [Megújult reménnyel];
- Gyonyor, J(ózsef): *What will become of us Hungarians?* [Gyönyör József: Mi lesz velünk, magyarokkal?];
- Pathó, K(ároly): *Socialist democracy and the nationality question* [Pathó Károly: A szocialista demokrácia és a nemzetiségi kérdés];

- *Standpoint of the leadership of the Hungarian sector of the Slovak Union of Writers* [A Szlovák Írószövetség Magyar Szekciója vezetőségének állásfoglalása]⁵;
- Balazs, B(éla): *Instead of a speech* [Balázs Béla: Egy beszéd helyett];
- Vilcsek, G(éza): *Misunderstood parallels* [Félreértett párhuzamok]⁶;
- Szucs, B(éla): *I have confidence in the Strength of Democracy* [Szűcs Béla: Hiszek a demokrácia erejében];
- Janics, K(álmán): *Review of Zvara s Book* [Zvara könyvéről];
- Sklabinsky, S(amo): *Slovak Reaction to the Demands of the Hungarian Minority I. és II.* [Szlovák reakció a magyar kisebbség követeléseire].

A csehszlovákiai magyarokkal kapcsolatos 1967–1968-as híreknek nemcsak a mennyisége mondható jelentősnek, hanem a hírekhez és az elemzésekhez felhasznált anyagok minősége is figyelemre méltó. A tüzetesebb szövegelemzés alapján egyértelműen állítható, hogy a csehszlovákiai magyarokkal kapcsolatban a SZER előszeretettel emelte ki – akár explicit, akár implicit módon – a „nemzeti kérdést” és a „nacionalizmust” mint vezérmotívumot. Az alábbiakban ezzel kapcsolatban mutatunk be néhány példát.

A Csemadok hivatalos állásfoglalásaira reagáló Samo Sklabinsky (az Újvidéki Rádió egyik szlovák szerkesztője) kommentárjából a SZER elemzője ezt emelte ki: „A Csemadok KB-nak az a véleménye, hogy az egyetlen valóban méltó megoldás az ország föderatív alapokon történő átrendezése, s ennek megfelelően rendezni kell a csehszlovákiai magyar és a többi nemzetiség államjogi helyzetét az önigazgatás elvei alapján.”⁷

1968. április 4-én a SZER ezt emelte ki híreiben: „A Csehszlovákiában élő magyar kisebbség azt követeli, hogy iktassák alkotmányba a nemzetiségek egyenlőségét [az eredeti szövegben: equality of nationalities – V. B.]. A Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége a kelet-szlovákiai Kassán azt javasolta, hogy állítsanak fel egy nemzetiségi titkárságot [az eredeti szövegben: a secretariat for nationality – V. B.] egy államtitkárral az élén. Azt is követelték, hogy a műszaki és az orvosi egyetemen alakuljon olyan tanszék, ahol magyarul oktatnak.”⁸

Egy 1968. május 2-i hírben: „A Matica slovenská barátainak köre [Club of Friends of Matica Slovenska] követeli Lőrincz Gyula [Julius Loerincz] elmozdítását az SZLKP KB posztjáról”, mivel Lőrincz „nemzeti sovíniszta széthúzásra uszít a szlovák–magyar együttélésben”.⁹

1968. június 11-én a SZER angol fordításban közölte a *Népszabadság* 1968. június 9-i interjút Ludvík Svoboda köztársasági elnökkel. Ebben Svoboda olyan „többnemzetiségű ország”-ról beszélt (multinational state), amelyben „az egyes kisebbségek érdekei összhangban vannak a társadalom érdekeivel”. Az interjúban Svoboda részleteket osztott meg kárpátaljai éveiről, valamint az első csehszlovák hadtest vezetőjeként a magyar antifasisztákkal való kapcsolatairól a második világháború alatt.¹⁰ Arra a kérdésre, hogy a tervezett föderalizáció hogyan fogja érinteni a csehszlovákiai nemzeti kisebbségeket, Svoboda így válaszolt: „A jelenlegi demokratizálódás keretein belül igyekszünk jogegyenlőséget [sense of equality] biztosítani a köztársaság minden állampolgára számára, és igyekszünk lehetővé tenni mindannyiuk számára az ország életében való teljes részvételt a szocializmus keretei között.”¹¹

A SZER-hírek megbízhatósága és információinak árnyaltsága több konkrét példán is érzékeltethető. 1968. június 11-én a hírelemzők regisztrálták a szlovák fiata-

lok 1968. május 9–11-i dél-szlovákiai provokatív vonulását, sőt a dél-szlovákiai szlovákok ez ellen való tiltakozását is.¹² Egy RES-helyzetelemzés (ún. situation report) Fock Jenő miniszterelnök 1968. szeptember 20-i rádióbeszédét elemezve arra mutatott rá, hogy miközben Fock megdicsérte a megszálló magyar csapatok viselkedését, nem említette a csapatkivonás dátumát. 1968. október 17-én a RES arra figyelte föl, hogy a magyar csapatok kantineiben csak magyarországi áru vásárolható, és arra, hogy Čestmír Čísař október 14-i rádióbeszédéből idézve a budapesti rádió tendenciózan kihagyott több mondatot.¹³

Az 1968-as SZER-beli híryanagok és elemzések szerkezetéből Csehszlovákia egészére nézve az alábbi fontossági sorrend állapítható meg. A hírek élén mindvégig Csehszlovákia és a benne zajló reformfolyamatok álltak; az országban élő magyarokra vonatkozó események ezt a fő vonulatot árnyalták. A Magyar Népköztársaságra vonatkozó hírek noha mennyiségüket tekintve az előző kettőhöz képest kisebbségben voltak, ám súlyuk mégis jelentős, mivel általuk a teljesebb nemzetközi összkép árnyalódott. Csupán néhány példa, amelyek jelzik Magyarország pozícióját a csehszlovákiai hírekben: 1968. február 7–10.: *Kovács Imre prágai magyar nagykövet nyugat-csehszlovákiai látogatása*. 1968. március 13.: *Csehszlovák kulturális delegáció látogatása Budapesten*. 1968. május 18.: *Az Eduard Goldstuecker vezette Csehszlovák Írószövetség viszontlátogatása Magyarországon*. 1968. június 7.: *A Magyar Írószövetség vitát rendez a szomszédos országok magyar irodalmáról*. 1968. június 13.: *Az Alexander Dubček vezette csehszlovák pártvezetés budapesti látogatása*.

A SZER elemzői 1967-től intenzíven figyelték a csehszlovákiai magyarokat, ezen belül a közösség 1968-ban igen erőteljessé váló nemzeti emancipációs törekvését, amit – erősen leegyszerűsítve – nacionalizmusnak értékelték. Úgy gondolom, ez a tendencia már a fentebb idézett hírekből is jól kiolvasható, de még nyilvánvalóbb lehet a következőkből.

1968. február 1.: *News about the Cultural Association of the Hungarian Workers in Czechoslovakia, Csemadok*.¹⁴

1968. február 24.: a Kutatási és Értékelési Osztály (Research and Evaluation Section, RES) elemzést közölt az olasz *Il Messaggero*-ra hivatkozva, azt idézve: „Jugoszlávia és Bulgária között bizonyos feszültség van Macedónia tekintetében. [...] Hűszévnnyi kommunista uralom után azt látjuk Kelet-Európában, hogy visszatérnek a régi akut kérdések, illetve olyanok, amelyekről joggal gondolhattuk, hogy halottak és el vannak temetve [...] Magyarország, melynek függetlenség iránti vágya oly példásan megmutatkozott 1956-ban, jogot formál a kisebbségekre a romániai Erdélyben [az eredeti szövegben: Transylvania] és a kárpátaljai Csehszlovákiában [in subcarpathian Czechoslovakia].” A SZER elemzőinek figyelmét dicséri, hogy az *Il Messagero* írását két lényeges megjegyzéssel adták tovább. Az egyik annak a ténynek a rögzítése volt, hogy 1968-ban Jugoszláviában kb. 1 millió, Bulgáriában pedig kb. 200 ezer macedón élt; a másik az, hogy Kárpátalja 1945 óta nem Csehszlovákia, hanem a Szovjetunió része volt.¹⁵

1968. május 17-én a SZER-ben közreadták a Szlovákiából érkező hírt, miszerint „Provokációk és lázadások sorozata ütötte fel a fejét délen”, valamint hogy a pozsonyi rádió szerint „A szlovákok elmagyarosítása történik délen”.¹⁶

1968. június 5-én egy, a Szlovák Írószövetség Magyar Szekciója vezetőségének állásfoglalását boncolgató belső elemzés a következőt hangsúlyozta: „Az alábbiakban

a nemzetiségi kérdés rendezésének olyan szempontjait emeljük ki, amelyek a kulturális problémákra vonatkoznak, s az öngazgatás szellemében átszerveződő kulturális nemzetiségi életünk alapjait képezik. [...] Javasoljuk az öngazgatás elvének megfelelő művelődéspolitikai kialakítását és érvényesítését.”¹⁷ Az elemzésben említett álláspont többek között önálló magyar iskolaügyi központi szervet, a nyitrai mezőgazdasági főiskolán, a pozsonyi vagy a kassai orvosi fakultáson magyar tagozatot követelt, ezenkívül javasolta a középiskolai történelemoktatás felülvizsgálatát, egy országos magyar könyvtárat, és az *Új Szón* kívül egy új magyar lapot.

1968. június 21-én a *New York Times* egész oldalas riportot közölt David Binder tollából a csehszlovákiai magyarokról. A riport, amely kezdettől összefüggésbe állította a csehszlovákia magyarokat a romániai magyarság helyzetével, a történelmi és az aktuálpolitikai helyzet mellett a kisebbségi dimenziókra is kitért. Binder leírta pl. egy név nélkül nyilatkozó hölgy pozsonyi érettségi találkozójának viszontagságait, valamint a szlovák szélsőségesek tevékenységét. Lőrincz Gyulát olyan „sztálinistának” nevezte, akit személyesen „Rákosi Mátyás magyar miniszterelnök tett meg 1946-ban a kisebbség vezetőjének”. A *New York Times*-ban megszólalt továbbá a „kisebbségi író”, „Zoltan Funod” (minden bizonnyal Fónod Zoltánról van szó, aki 1960-tól az *Új Szó* kulturális rovatának szerkesztője volt), aki szerint „a magyarság helyzete napról napra elviselhetetlenebb”.¹⁸

1968. június 25-én a SZER elemzője regisztrálta a *Magyar Nemzet* 1968. június 25-i számát, amelyben a magyar lap a csehszlovákiai nemzetiségi kérdés megoldását elemezte: „A CSKP politikájának sikere a nemzetiségi kérdés megoldásától függ.” Ugyanitt Josef Špaček egyik gondolatára építve a napilap ezt írta: „Politikai szempontból nem elégséges, hogy a csehek és a szlovákok politikai objektumokból politikai szubjektumokká váljanak, hanem ugyanez szükséges a magyarok, morvák, ukránok, azaz csehszlovákia összes etnikai csoportjainak vonatkozásában is.”¹⁹

1968. június 15-én a SZER-ben felfigyeltek arra, hogy a Csehszlovák Írószövetség lapja, a *Literární listy* aktuális számában Nagy Imrénék szentelt egy írást, s ebben Oswald Machatka Nagy Imre kivégzését „a szocialista világ szégyenének” nevezve kifejtette: „Nagy [Imre] eszméit nem szabadna figyelmen kívül hagyni. Nagy Imre ráébredt, hogy a szovjet minta üres másolásával a népi demokráciák elvesztik saját népszerű és demokratikus jellegüket.”²⁰ Ugyanúgy regisztrálták azt is, hogy 27-én a *Népszabadság* rárontott Machatka írására, ellenséges propagandának nevezve a *Literární listy*-beli írást.

A SZER elemzői²¹ Alexander Dubček magyarországi látogatásakor, 1968. június 14-én mondott egyik beszédéből ezt idézték: „Szocialista körülményeink között megteremtjük a nemzeti kisebbségek [national minorities] számára a lehetőséget, hogy saját nemzeti életüket éljék, s ebből következően alkalmazni fogjuk a szocialista internacionalizmus elvét, amely szerint a más nemzeti kisebbségek tagjai egyben a szocialista köztársaság egyenjogú állampolgárai is.”²²

Összegezve: az 1967–1968-as időszak híreire érvényes, hogy a SZER-ben különös érzékenységgel figyeltek a nemzeti konfliktusokra. A hírelemzésből kitűnik, hogy a szerkesztők nem egyszerűen professzionális sajtólázból égvé figyelték az 1968-as csehszlovákiai híreket, hanem tudatosan keresték a bármely irányból (Csehszlovákián belülről vagy a belső nemzeti csoportok irányából, ill. Magyarországról mint esetleges ellenérdekelte blokkországból jelentkező) viszályok legkisebb jeleit is. Miután megállapítható, hogy a SZER 1968 előtt csak igen ritkán szentelt bármiféle fi-

gyelmet a kisebbségeknek, megállapítható, hogy a csehszlovákia magyarok az 1968-as reformmozgalom során nemzetközi értelemben felértékelődtek. További kutatásokat igényel, hogy az érintettek vajon tudatában voltak-e ennek a felértékelődésnek, illetve az, hogy a csehszlovák vezetés mennyire érezte ezt a kihívást, s pontosan milyen irányú nemzetbiztonsági lépéseket tett – ha tett – ennek ellensúlyozására. Jelenleg annyi állapítható meg, hogy 1968-ban a csehszlovákiai magyarságot a SZER-ben a viszály és a konfliktus szinonimájának értékelték. Ebből pedig az következett, hogy a bipoláris világ nagyhatalmai a saját képzeletbeli politikai szótáruk „repedések a falon” című fejezetébe írták be a csehszlovákiai magyarokat.

Jegyzetek

1. Jelen tanulmány a budapesti Open Society Archives (a továbbiakban: OSA) alábbi fondjai alapján készült: HU-OSA-300-2: East European Research and Analysis Department, 1951–1982: HU-OSA-300-2-1, Subject Files relating to the Bloc, 1962–1982, Box 14; HU-OSA-300-7: US Office 1945–1973: HU-OSA-300-7-7, Czechoslovak Subject Files 1950–1973, Box 2; HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 5, 44, 1068.
2. Csillag András: Amerikai imázs az ezredfordulón. In Frank Tibor (szerk.): *Gyarmatból impérium. Magyar kutatók tanulmányai az amerikai történelemről*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2007, 310.
3. Holt, Robert T.: *Radio Free Europe*. University of Minnesota Press, é.n., 109. p.
4. HU-OSA-300-7-7, Czechoslovak Subject Files 1950-1973, Box 2.
5. A Szlovák Írószövetség magyar szekciója vezetőségének álláspontját közölte az *Irodalmi Szemle* 1968. áprilisi száma, a 289–291. oldalon.
6. Az Ústav pamäti národa Registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov Státnej bezpečnosti (www.upn.sk) szerint az 1930. július 17-i születésű Vilček Gejza 9683-as regisztrációs szám és Gejza fedőnév alatt az ŠtB bizalmija (döverník) volt 1975. augusztus 8-tól 1979. április 6-ig.
7. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 44, >>Hungarian press survey No. 1926<< feliratú dokumentum, 1. folio, 28 May 1968.
8. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, „Hungarian Minority aks equality in CSSR constitution” feliratú dokumentum, 1968. április 4.
9. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, „Slovak group demands Loerincz dismissal” feliratú dokumentum, 1968. május 2.
10. Ludvík Svoboda (1895–1979). 1923. május 1. és 1931. szeptember 14. között Kárpátalján, Ungvárott teljesített katonatiszti szolgálatot, ott élt feleségével és két gyermekével. Ungvárott megtanult magyarul, saját bevallása szerint azért, hogy a magyar nemzetiségű katonákkal tudjon anyanyelvükön beszélni. 1930 környékén a pozsonyi egyetemen államvizsgát tett magyar nyelvből és irodalomból, s ennek alapján 1931. szeptember 15. és 1934. július 14. között a Hranice na Moravě-i katonai akadémián a magyar nyelv professzora lett. Vö. Zoe Klusáková-Svobodová: *Ludvík Svoboda – Životospis*. Praha, é. n., 221. p.
11. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 5, „Svoboda calls for equal rights for nationalities” feliratú dokumentum, 1968. június 11., 2. folio.
12. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, 1968. június 11.
13. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 5, „Situation report”, 1968. október 17.

14. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 5, „The coverage of the Czechoslovak events in the Hungarian mass media” feliratú dokumentum, 1968. február 1., 4. folio.
15. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, „Warns danger from Macedonia” feliratú dokumentum, 1. folio, 1968. február 22.
16. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, „Hungarian minority problems in Slovakia” 1968. június 5.
17. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, 5 June 1968.
18. HU-OSA-300-40-14, 1968, „Hungarian minority tensions in Slovakia worry Budapest” feliratú dokumentum, 1968. június 21.
19. HU-OSA-300-40-1, Hungarian Unit, Subject Files, Box 1068, „Magyar nemzet comments on CSSR nationality question” feliratú dokumentum, 1968. június 25.
20. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 5, „Prague tribute to Imre Nagy”, 1968. június 15.
21. A RES analitikusainak neve általában nem ismert, az elemzések néhány kivételtől eltekintve anonim készültek.
22. HU-OSA-300-40-2, Hungarian Unit, Subject Files, Box 44, >>Dubcek outlines domestic, foreign problems<< feliratú dokumentum, 1. folio, 14 June 1968.

BARNABÁS VAJDA

ON THE NATIONALISM OF THE HUNGARIANS LIVING IN CZECHOSLOVAKIA – AS IT WAS SEEN AT RADIO FREE EUROPE (RFE)

Present study makes a research into the role and position of Czechoslovak citizens of ethnic Hungarian origin during the reform-Communist movement of 1968 Czechoslovakia. Study is based on English-language archival documents from the Open Society Archives (Budapest) where some parts of the archives of Radio Free Europe are held. Vajda's analysis is based on news and background situation reports that had been created and circulated within the editorial departments of RFE between late 1967 and late 1968. Study has three major conclusions: (i) RFE was extremely focused and keen on any little sign of conflict either within Czechoslovakia or outside it; (ii) from the viewpoint of RFE, political and cultural activities of Hungarians in Czechoslovakia in 1968 were generally regarded as signs of nationalism; (iii) thus such kind of nationalism of Hungarians living in Czechoslovakia for a while became a significant factor of the Czechoslovak events.